AVOKATI I POPULLIT

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT
Seksioni i Përgjithshëm

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

Tel/Fax:+355 4 2380 300/315
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. K1/V4-9 Prot. **Tiranë 30/11/2023**
Nr. Dok. 202300529/8

Lënda: ***Rekomandim për marrjen e masave të menjëhershme për vlerësimin e kushteve social-ekonomike, ofrimin e ndihmës dhe mbështetjes për Znj. V. S.***

BASHKISË SHKODËR

Në vëmendje të: Këshillit Bashkiak Shkodër

Të nderuar,

Avokati i Popullit si një institucion i pavarur, i parashikuar shprehimisht në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, është një garanci kushtetuese për mbrojtjen e të drejtave, lirive dhe interesave të ligjshme të individit, shtetas shqiptarë, të huaj, rezident të rregullt, ose jo në Shqipëri, refugjatë, si dhe të personave pa shtetësi, që ndodhen në territorin e Republikës së Shqipërisë, nga veprimet ose mosveprimet e paligjshme dhe të parregullta të organeve të administratës publike, si dhe të tretëve që veprojnë për llogari të saj. Në përmbushje të misionit kushtetues, si garant i mbrojtjes dhe promovimit të të drejtave dhe lirive të njeriut, si dhe nxitës i standardeve më të larta të këtyre të drejtave, institucioni i Avokatit të Popullit i kushton një vëmendje të posaçme grupeve në nevojë dhe ndjek me prioritet mbrojtjen dhe garantimin e të drejtave të tyre.

Institucioni i Avokatit të Popullit, në ushtrim të kompetencave kushtetuese e ligjore, në mbrojtje të të drejtave, lirive themelore të shtetasve shqiptarë dhe të huaj në territorin e RSH dhe interesave të tyre të ligjshme, ka marrë në administrim ankesën e qytetares V. S. banuese në Shkodër, mosha 63 vjeç, kryefamiljare, e vetme), me objekt mospërfitimin e ndihmës ekonomike.

Në vijim të proçedurave për hetimin administrativ[1] kemi kërkuar informacion në mënyrë shkresore[2] nga institucioni Juaj dhe Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror Shkodër[3].

Në përgjigje të Shkresës nr. K1/V4-2 Prot, datë 19.06.2023 "Kërkesë për shpjegime", të Avokatit të Popullit, Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shkodër na bën me dije se:

Znj. V. S. ka aplikuar në skemën e ndihmës ekonomike në mënyrë të përsëritur në datat 04.04.2023, 05.05.2023, 07.06.2023 por është refuzuar nga sistemi i pikëzimit pasi nuk ka marrë pikët e mjaftueshme. Pas vlerësimit social-ekonomik individët/familjet në nevojë, të cilat nuk përfitojnë në skemën e ndihmës ekonomike pasi nuk marrin pikët e mjaftueshme, mund të rekomandohen nga Administratori Shoqëror, për përfitim nga fondi 6%, (lista miratohet me Vendim të Këshillit Bashkiak).

Në përgjigje të shkresave K1/V4-2 Prot, datë 19.06.2023 "Kërkesë për shpjegime" dhe nr. K1/V4-5 Prot, datë 07.07.2023 "Kërkesë e përsëritur për shpjegime" të Avokatit të Popullit, Bashkia Shkodër sqaron:

"Nisur nga mundësia e kufizuar e fondit të kushtëzuar 6% (ne total Bashkia Shkodër trajton me ndihmë ekonomike 203 familje në skemën e 6%) dhe nga numri i madh i familjeve në nevojë që refuzohen nga sistemi i pikëzimit me arsyen "Nuk ka marrë pikët e mjaftueshme", deri tani nuk ka qenë e mundur që zj. V. S. të mbështetet me ndihmë ekonomke nga kjo skemë."

Në vijim të hetimit administrativ, institucioni i Avokatit të Popullit ka kërkuar informacion shtesë mbi ecurinë e trajtimit të problematikës që paraqitet në ankesën e qytetares, por Bashkia Shkodër nuk ka kthyer më përgjigje.

***

Politikat për mbrojtjen sociale në Shqipëri mbështeten në objektivat sociale që Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë i ka njohur si detyra të shtetit për t'i siguruar çdo qytetari shqiptar, pavarësisht të ardhurave, origjinës, moshës, gjinisë, etnisë, edukimit, orientimit seksual, identitetit kulturor, bindjeve poltike apo fetare, jetë dinjitoze dhe shërbime publike cilësore sa i përket sigurimit të ushqimit të nevojshëm, strehimit, shëndetit dhe arsimimit. Përmbushja e objektivave sociale që Kushtetuta detyron për të arritur mbrojtje sociale të qëndrueshme për këdo, me fokus të varfërit dhe grupet e cenueshme, mbështeten në:

[1] Neni 13, paragrafi i pare: "Avokati i Popullit fillon procedurën e shqyrtimit të çështjes kur vëren ose dyshon se ka ndodhur një shkelje e së drejtës, në bazë të ankesës apo të kërkesës së personit të interesuar ose të dëmtuar, si dhe me nismën e vet, për raste të veçanta të bëra publike".

[2] Shkresa nr. K1/V4-2 Prot, datë 19.06.2023 "Kërkesë për shpjegime" drejtuar Bashkisë Shkodër dhe DRSHSSH Shkodër, Shkresa nr. K1/V4-5 Prot, datë 07.07.2023 "Kërkesë e përsëritur për shpjegime" drejtuar Bashkisë Shkodër dhe Shkresa Nr. K1/V4-7 Prot, datë 03.10.2023 "Kërkesë pë informacion shtesë" drejtuar Bashkisë Shkodër.

[3] Neni 63, pika 4 e Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku përcaktohet: "Organet dhe funksionarët publikë janë të detyruar t'i paraqesin Avokatit të Popullit të gjitha dokumentet dhe informacionet e kërkuara prej tij", si dhe nenit 19 pika b, e Ligjit Nr.8454 , date 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, ku përcaktohet: "Në rastet kur vendos të kryejë hetime të pavarura, Avokati i Popullit ka të drejtë: b) të kërkojë shpjegime nga çdo organ i administratës qendrore dhe vendore, si dhe të marrë çdo dosje apo material që ka lidhje me hetimin".

1) Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut (OKB)[4];
2) Parimet e Axhendës së Kombeve të Bashkuara 2030[5];
3) Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore[6].

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, neni 52, thekson se kushdo ka të drejtën e sigurimeve shoqërore në pleqëri ose kur është i paaftë për punë, sipas një sistemi të caktuar me ligj dhe kushdo, kur mbetet pa punë për shkaqe të pavarura nga vullneti i tij dhe kur nuk ka mjete të tjera jetese, ka të drejtën e ndihmës në kushtet e parashikuara me ligj.

Strategjia për Mbrojtjen Sociale 2020-2023 dhe Plani i Veprimit për zbatimin e kësaj strategjie janë dokumentet kryesorë politikë, që adresojnë varfërinë në mënyrë të integruar ne Shqipëri. Strategjia përcakton si qëllimin e parë strategjik zbutjen dhe lehtësimin e varfërisë duke pasur si qëllim zbutjen e varfërisë nëpërmjet përmbushjes së objektivave si rritja e efikasitetit, transparencës, konsolidimit dhe transformimit së skemës së Ndihmës Ekonomike, në skemë integrimi nëpërmjet krijimit të mundësive për punësim.

Mbulimi, mjaftueshmëria dhe gjithëpërfshirja e përfitimeve të mbrojtjes sociale janë treguesit kryesorë për matjen e performancës së sistemit të mbrojtjes sociale. Përfitimet nga ndihma sociale me karakter jokontributiv, si programi i Ndihmës Ekonomike, luajnë rol kyç për realizimin e mbulimit universal, duke mbuluar veçanërisht grupet e varfra dhe të cwnueshme dhe duke plotësuar përfitimet kontributive të sigurimeve shoqërore. Në mënyrë që mbulimi të jetë sa më kuptimplotë, kombinimi i skemave dhe programeve që përbëjnë sistemin e mbrojtjes sociale duhet të garantojë që përfitimet dhe shërbimet të arrijnë të plotësojnë nevojat e njerëzve në mënyrë të mjaftueshme.

Ligjvënësi ka vendosur mekanizmat ligjorë dhe mjetet proceduriale në dispozicion të bashkive/organeve të pushtetit vendor, për të mundësuar që ato të vijnë në ndihmë të shtresave në nevojë. Legjislacioni i shërbimeve sociale në thelb synon plotësimin e nevojave të shtetasve dhe familjeve të varfra. Sidomos kur kemi të bëjmë me familje/individë në nevojë për mbështetje, bashkëpunimi dhe bashkërendimi i punës është i rëndësishëm, me qëllim garantimin e mbrojtjes sociale, për identifikimin e vlerësimin e çdo rasti.

Ligji Nr.57/2019 "Për Asistencën Sociale" synon të zbusë varfërinë dhe përjashtimin shoqëror duke krijuar mundësi integrimi nëpërmjet sigurimit të një sistemi ndërhyrjesh dhe shërbimesh për

[4] Neni 1: të gjithë njerëzit lindin të lirë dhe të barabartë në dinjitet dhe në të drejta, neni 22: si anëtar i shoqërisë, gjithkush ka të drejtën e sigurimit shoqëror dhe realizimit të të drejtave ekonomike, sociale, kulturore të domosdoshme për dinjitetin e vet dhe për zhvillimin e lirë të personalitetit, me ndihmën e shtetit dhe bashkëpunimit ndërkombëtar dhe në përputhje me organizimin dhe mundësitë e çdo shteti.

[5] Progresi drejt Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm, duke ju kushtuar vëmendje të veçantë familjeve të varfëra dhe individëve në nevojë, ku një prej elementëve më të rëndësishëm të Qëllimit 1 për Zhvillimin e Qëndrueshëm, është arritja e mbrojtjes sociale të qëndrueshme për këdo, me fokus të varfërit dhe grupet e cënueshme.

[6] Neni 9, njeh të drejtën e secilit për të pasur mbrojtje sociale.

përmirësimin e jetesës (neni 1, pika b), duke patur qëllim të përcaktojë ndihmën ekonomike dhe përfitimet për shkak të aftësisë së kufizuar për individët dhe familjet në nevojë, të cilët nuk mund të sigurojnë plotësimin e nevojave bazë jetike, zhvillimin e aftësive e të mundësive personale, ruajtjen e integritetit dhe përfshirjen shoqërore për shkak të aftësive dhe mundësive të kufizuara ekonomike, fizike, psikologjike e shoqërore, të zbusë varfërinë dhe përjashtimin shoqëror për individët e familjet (neni 2, pika a dhe b) nëpërmjet sigurimit të një sistemi ndërhyrjesh e shërbimesh për përmirësimin e jetesës së tyre, si dhe mirëorganizimin dhe mirëfunksionimin e institucioneve shtetërore përgjegjëse për ofrimin dhe administrimin e asistencës sociale (neni 2, pika ç).

Përveç procesit të mësipërm, njësitë vendore mund të miratojnë përfshirjen në skemën e Ndihmës Ekonomike edhe për një numër të përzgjedhur aplikantësh të refuzuar, bazuar në rivlerësimin e kryer nga administratorët shoqërorë vendorë me miratimin e Këshillit Vendor[7].
Qeveria akordon 6 përqind të buxhetit të Ndihmës Ekonomike për pushtetin vendor në formën e grantit në bllok për të financuar pikërisht këta aplikantë shtesë për skemën e Ndihmës Ekonomike. Njësitë e pushtetit vendor, si rezultat i decentralizimit fiskal dhe administrativ të Shqipërisë që filloi të zbatohej në vitin 2015, mund të akordojnë edhe fonde shtesë nga buxheti i tyre për këtë qëllim[8]. Kjo masë synon zvogëlimin e gabimeve të mundshme në aspektin e shënjestrimit që rezultojnë nga formula e pikëzimit.

Sa më sipër, bashkitë si institucionet në nivel lokal me afër qytetarëve duhet të sigurojnë mekanizmat ligjorë e financiarë për nxjerrjen e tyre nga mjerimi. Është në misionin e organeve të qeverisjes vendore e kryesisht të bashkive, që të sigurojnë qeverisje të efektshme, efikase dhe në një nivel sa më afër qytetarëve[9]. Ato vendosen në pozicion pro-aktiv në lidhje me ofrimin e mbështetjes sociale në mënyrë që t'u krijojnë qytetarëve mundësitë për një jetë të përshtatshme e dinjitoze. Për të adresuar problematikën e evidentuar dhe për të kontribuar në përmirësimin e qasjes, institucionet e pushtetit vendor si institucionet përgjegjëse, duhet të garantojnë standardet më të larta për qeverisje në nivel sa më afër qytetarëve bazuar në parimin e subsidiaritetit. Organet e qeverisjes vendore, përkundrejt ankuesve por edhe përkundrejt adresimit të situatës në tërësiduhet të garantojnë standardin e nevojshëm për qeverisje, garanci social ekonomike për

[7] Ligji Nr.57/2019 "Për Asistencën Sociale", neni 21:
Këshilli bashkiak miraton kriteret për dhënien e ndihmës ekonomike për familjet aplikuese, të cilat nuk janë shpallur përfituese nga sistemi i pikëzimit, bazuar në vlerësimin social-ekonomik të kryer nga administratori shoqëror. Familjet në nevojë trajtohen nga fondi shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike, duke përfshirë ose jo edhe fonde të buxhetit vendor. Përdorimi i fondit shtesë mbi fondin e kushtëzuar për ndihmën ekonomike përcaktohet me vendim të Këshillit të Ministrave.
[8] VKM nr.955, datë 7/12/2016 "Për përcaktimin e kritereve , të procedurave, dokumentacionit dhe masës së përfitimit të ndihmës ekonomike, Udhezimi nr.5 datë 17/02/2017 "Mbi përdorimin e fondit të kushtëzuar për bllok-ndihmën ekonomike deri në 6%".
[9] Ligji nr.139/2015 "Për vetëqeverisjen vendore", neni 3 përcakton: "Vetëqeverisja vendore në Republikën e Shqipërisë siguron qeverisjen e efektshme, efikase dhe në një nivel sa më afër qytetarëve nëpërmjet:
a) njohjes së ekzistencës së identiteteve dhe vlerave të ndryshme të bashkësive;
b) respektimit të të drejtave dhe lirive themelore të shtetasve, të sanksionuara në Kushtetutë ose nëligje të tjera;
c) zgjedhjes së llojeve të ndryshme të shërbimeve dhe lehtësive të tjera publike vendore në dobi të bashkësisë;
ç) ushtrimit efektiv të funksioneve, kompetencave dhe realizimit të detyrave nga organet e vetëqeverisjes vendore;
d) realizimit të shërbimeve në forma të përshtatshme, bazuar në nevojat e anëtarëve të bashkësisë;
dh) nxitjes efektive të pjesëmarrjes gjithë-përfshirëse të bashkësisë në qeverisjen vendore;
e) realizimit të shërbimeve, në përputhje me standardet e kërkuara me ligj ose akte të tjera normative".

qytetarët e grupet në nevojë dhe standartin e nevojshëm të garantimit të të drejtave thelbësore të qytetarëve

Në këtë kontekst, vlerësojmë se qasja ndaj familjeve/ individëve në nevojë dhe jo vetëm, që duhet të ketë bashkia si organ kyç i pushtetit vendor, më afër qytetarit se çdo organ tjetër, për të garantuar mbrojtjen sa më efektive të të drejtave dhe interesave të ligjshme të tyre, duhet të jetë e tillë që marrja e shërbimeve publike të mos i mohohet asnjë qytetari, pavarësisht rrethanave të veçanta. Organi i pushtetit vendor duhet të reflektojë një sjellje e cila të mos jetë përjashtuese apo diskriminuese kundrejt grupimeve të caktuara të qytetarëve të cilët kanë të drejta të barabarta, pavarësisht gjendjes apo përkatësisë ekonomike, sociale, kulturore, etnike, arsimore, etj. Bashkia duhet të mbështesë dhe të vërtetojë qasjen apo sjelljen që ka pasur dhe ka ndaj qytetarëve në këto raste të vështira humane.

Institucioni i Avokatit të Popullit monitoron me shumë vëmendje, masat e marra nga autoritetet shqiptare për kategoritë më të rrezikuara me qëllim garantimin e jetesës normale/ dinjitoze për shtresat në nevojë.

Mbështetja për sigurimin e të drejtave të njeriut, së bashku me mbrojtjen e anëtarëve më të prekshëm të komuniteteve tona nga një kërcënim ekzistencial, është një qëllim legjitim.
Varfëria është shume komplekse si: mungesë e të ardhurave, mungesë shërbimesh dhe pjesëmarrjeje në shoqëri, të cilat janë thelbësore për gëzimin e të drejtave të njeriut. Varfëria si shkak, por edhe si pasojë e shkeljeve të të drejtave të njeriut, duhet të adresohet në kontekstin e detyrimeve të shtetit për respektimin e garantimin e të drejtave të njeriut. Një qasje e bazuar në të drejtat e njeriut, do të thotë që standardet dhe parimet e të drejtave të njeriut të jenë në thelbin e planifikimit dhe politikave shtetërore.

Në këtë kuptim, përgjigja e institucioneve vendore përgjegjese duhet të jetë urgjente, dhe e koordinuar dhe në mbështetje të sa më shumë kategorive në nevojë. Ofrimi i ndihmës konkrete dhe i mjeteve bazë të jetesës, për të përballuar dhe kapërcyer sa më denjësisht situatat e vështira të familjeve në nevojë, kërkojnë një vlerësim objektiv dhe të menjëhershëm si dhe garantim të shërbimeve bazë sociale.

Për sa më sipër, Avokati i Popullit në vijim të përmbushjes së misionit ligjor në rolin e nxitësit të standardeve më të larta të të drejtave dhe lirive të njeriut në vend, bazuar në nenin 63/3 të Kushtetutës ku parashikohet se: "Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike"; si dhe nenin 21/b të ligjit nr. 8454 datë 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar, ku parashikohet se: "Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive",

R E K O M A N D O N:

Marrjen e masave për trajtimin e ankesës, vlerësimin e kushteve social-ekonomike, ofrimin e ndihmës dhe mbështetjes për Znj. V. S., mosha 63 vjeç, e vetmuar dhe pa asnjë të ardhur, sipas legjislacionit në fuqi.

Për qëndrimin që do të mbani dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor, parashikuar nga neni 22 i ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999 "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj,

KOMISIONERE

Vilma SHURDHA

DV